

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זבוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ דברים, שבת חזון, ד' מנחם-אב, ה'תשל"ו

יוצא לאור לש"פ דברים, שבת חזון, ח' מנחם-אב, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

החייל לוי יצחק שיחי

לרגל הולדתו י"ז תמוז

ולהכנסו בבריתו של אאע"ה כ"ד תמוז ה'תשפ"ה

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' ישראל בנימין וזוגתו מרת נחמה ישראלית שיחיו שפוטץ

ולזכות זקניו

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת ח'י רבקה שיחיו שמערלינג

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת מינא שיחיו שפוטץ

הרה"ת ר' שמואל וזוגתו מרת רחל לאה שיחיו ברוק

מרת חנה רבקה שתחיי שמערלינג

ולעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' לוי יצחק בהרה"ח ר' ברוך בענדיט ע"ה שמערלינג

נפטר ש"פ דברים, ח' מנחם-אב, ה'תשס"א

ת' נ' צ' ב' ה'

והרי יש שייכות להאריז"ל עם משיח, כמבואר בכ"מ¹⁸⁴ שהו"ע משיח בן יוסף, ולהעיר גם ממ"ש בהקדמת הרח"ו¹⁸⁵ גודל הפלאת גילוי תורת האריז"ל — ע"ד הלשון "חשף הוי" את זרוע קדשו"¹⁸⁶ שנאמר בנוגע לגילוי תורת הבעש"ט¹⁸⁷, ונמשך אח"כ ע"י רבותינו נשיאינו באופן ש"יפוצו מעינותיך חוצה", שע"ז קא אתי מר דא דוד מלכא משיחא¹⁸⁸.
[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאווא".]

(184) ראה פע"ח שער העמידה פי"ט (186) ישעי' נב, יו"ד.
(ברכת "תשכון"). עמה"מ בהקדמה ה"ג פ"ג. (187) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ועוד. וראה גם תו"מ חמ"ח ע' 386. ע' שיג. וש"נ.
(185) לשער ההקדמות. נדפסה גם (188) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. בהוספה לקונטרס עה"ח (ע' 78 ואילך). ובכ"מ).

הוספה

[ט"ו שבט ה'תשכ"ה]

מר שרגאי

בית ראש רחבי, ירושלים (ישראל)

קבלתי מכתב דחוף, שכאילו במחנות דמרסיי ודנאפאלי אין סידורים, תפילין וכו', והמצב בנוגע לדת בכלל בהתאם לזה, ושם כמה אלפים עולים, ומהם אחוז גדול נוער, והתוצאות איומות, ותודה מראש לבשורתי [לבשרני] טובה בזה.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

מצילום המברק.

מר שרגאי: מו"ה שניאור זלמן. אגרות נוספת אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"רג, ובהנסמן בהערות שם.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ דברים, ח' מנחם-אב הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ דברים, ד' מנחם-אב ה'תשל"ו — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכניים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ה' מנ"א, אור ליום ר' מנ"א, ה'תשפ"ה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2025 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

ישראל יכונה¹⁸⁰, כיון ש"אע"פ שחטא ישראל הוא¹⁸¹, ולעורר אותם אודות ההוספה בתורה ובצדקה — "ציון במשפט תפדה ושבי בצדקה".

ועד"ז יש לעוררם בנוגע לכל המבצעים: מבצע חינוך — לחנך את עצמו ואת הזולת, הן קטנים וקטנות בשנים והן קטנים וקטנות בידיעות, מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, מבצע בית מלא ספרים — יבנה וחכמי, מבצע נרות שבת קודש, מבצע כשרות האכילה ושתי, ומבצע טהרת המשפחה.

וכל זה — באופן ד"המבדיל בין ישראל לעמים, שיהי הענין דשלימות העם, ביחד עם שלימות הארץ ושלימות התורה, ועד שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

כא. יום הש"ק זה הוא ערב יום ההילולא של האריז"ל החי, והרי עומדים כבר בזמן של רעוא דרעוין, שמושפע כבר מיום ראשון, כדמוכח מזה שכאשר אין אומרים תחנון ביום ראשון, אין אומרים צו"צ במנחת שבת¹⁸².

ולכן יש לעורר על לימוד ענין בתורת האריז"ל¹⁸³ — החל מהזמן של רעוא דרעוין, וכן במוצש"ק, ובפרט ביום ראשון, יום ההילולא, — ויש להמשיך בזה גם בימים שלאחרי יום ההילולא, שמקבלים השפעה מיום ראשון, במכ"ש מזה שיום ראשון פועל על יום השבת שלפניו, ועאכו"כ שפועל על הימים שלאחריו —

והיינו, שבכל מקום שבו נמצאים בני"י ולומדים תורה, ילמדו גם ענין בתורת האריז"ל, שבה יש בגילוי חלק הסוד שבתורה, וכן דרוש בגילוי, רמז בגילוי, ועד פשט בגילוי (נוסף לכך שכל אחד מהם כולל גם את שאר חלקי התורה); ובעיקר — יש ללמוד ענין מתורת האריז"ל החי על הציון שלו, ששם הענינים הם בגילוי יותר.

ועד"ז בנוגע לכינוסים שעורכים לילדים קטנים — שילמדו עמהם גם ענין מתורת האריז"ל, שהרי ישנם שם כו"כ ענינים שיכולים להסביר אפילו לילדים.

(180) שם מד, ה. וראה אג"ק אדמו"ר (182) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סוסרצ"ב. מוהרי"צ ח"ב ע' פ. וש"נ. וש"נ.
(181) סנהדרין מד, רע"א. (183) ראה גם שיחת ש"פ דברים הנ"ל סכ"א (ת"מ שם ס"ע 202 ואילך). וש"נ.

בס"ד. שיחת ש"פ דברים, שבת חזון, ד' מנחם-אב, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. על הפסוק "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" שבהתחלת הפרשה (שזהו ענינה העיקרי של הפרשה, כמובן מזה ששם הפרשה הוא "אלה הדברים", ועד שעל שם זה נקרא הספר כולו) — מפרש רש"י "שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן", שהכוונה בזה היא כדי לעורר את בני"י בנוגע מכאן ולהבא וכו'. ולכאורה אינו מובן:

מדובר אודות ענינים שאירעו לא לפני זמן רב, שבודאי שבני"י זוכרים אותם, ולא עוד אלא שהם חווים ("לעבן איבער") את התוצאות שלהם בחיי היום-יום,

— שהרי היו אז במדבר, במעמד ומצב שלצורך קיומם היו זקוקים בכל יום לנסים: ירדת המן, ומים מבארה של מרים וענני הכבוד (שלאחרי מיתת מרים ואהרן חזרו גם הם בזכות משה¹), שזוהי הנהגה שלמעלה מדרך הטבע שנראית לא רק לנפש האלקית, אלא אפילו לנפש הבהמית; ובודאי זכרו שהסיבה שלכך שנמצאים במדבר ולא ב"ארץ טובה ורחבה"² היא בגלל חטא המרגלים ("בין פארן", "מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים"³), שקשור גם עם חטא העגל ("די זהב", "העגל שעשו בשביל רוב זהב שהי' להם"³), וכל שאר הענינים הבלתי-רצויים שעיקבו את הכניסה לארץ —

וא"כ, מדוע הוצרך משה לאסוף את כל בני"י ולהזכיר להם ענינים אלו, אף שבודאי זוכרים וחווים אותם בעצמם?!

ועכצ"ל, שלמרות גודל מעלתם שהיו דור דעה⁴, ומשה עמהם וכו', הנה הזכרון שלהם מצד עצמם לא הי' כדבעי למהוי, באופן שיעורר אותם וכו' — כמובן מזה גופא שנמצאים עדיין במדבר... ועד כדי כך, שגם כשעומדים כבר "בעשתי עשר חודש באחד לחודש"⁵, וכבר "תמו כל אנשי המלחמה למות"⁶, עדיין לא עברו את הירדן עד לעשירי בניסן⁷.

(1) תענית ט, א. וש"נ.
(2) שמות ג, ח. שם א, ג.
(3) ריש פרשתנו ובפרש"י. שם ב, טז.
(4) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדבר"ר פ"ט, ג. (7) יהושע ד, יט.

ולכן הוצרך משה לאסוף את בניי ולהזכיר להם ולהוכיחם על ענינים אלו וכו'.

ב. וכיון שענין זה נכתב ונעשה חלק מתושב"כ, שבה מודגש ביותר הענין שהתורה היא נצחית⁸, כפי שמבאר הרגצ'ובי⁹ בנוגע לשבועת משה, "ויאל משה"¹⁰, שגם לאחר ששבועה זו בטלה¹¹, אפשר להתפיס בה¹², לפי שנאמרה בתושב"כ (ואין כאן המקום להאריך בפרטי החילוקים בין תושב"כ לתושב"ע"פ בענין הנצחיות שבתורה¹³), ובפרט בבוא הזמן שבו קוראים ענין זה בפרשת השבוע, ובברכה לפניי ולאחריי, שמזה מוכח ש"אין כאן שום ספק כלל כו"¹⁴, וכתורת רבינו הזקן (שכ"ק מו"ח אדמו"ר חזר עלי' כמ"פ, כפי שכבר נדפס¹⁵) שצריך לקשר כל ענין עם פרשת השבוע — הרי מובן שצריכה להיות מזה הוראה גם בנוגע למאורעות שאירעו לאחרונה¹⁶:

כיון שמדובר אודות מאורעות שאירעו כמה ימים ושבועות לפניי¹⁷, ומאז עברו כבר כמה ענינים המטרידים, וגם כמה ענינים המשביעים רצון — הרי זה יכול להחליש את זכרון המאורעות הנ"ל, או עכ"פ שהזכרון יהי' באופן ד"למפרע", כמו ענין שאירע בעבר, ואצל אדם אחר, ובמילא אין זה שייך אליו, שילמד מזה הוראה בנוגע לפועל.

ולכן יש צורך לחזור ולעורר אודות זכרון מאורעות אלו, שלא יהי' כמו דבר שהי' "למפרע", ואצל מישהו אחר, ובנדוד¹⁸, אצל המשפחות של אותם ארבעה יהודים שנעדרו הי"ד¹⁹, אלא כמובן מתורת הבעש"ט²⁰ שכל אחד צריך ללמוד מזה הוראה, ולידע שהדברים מכוונים אליו ("דאָס מיינט מען אים") — לא רק בגלל ש"כל ישראל ערבים זה לזה"²¹, אלא בגלל שמזה שעדיין נמצאים בגלות ומשיח לא בא, מוכח, שהמעמד ומצב שלו אינו כדבעי.

ואע"פ שמאורע הנ"ל פעל כבר התעוררות והוספה בקיום התומ"צ,

(8) תניא רפי"ז. ובכ"מ.	(14) תניא אגה"ת פי"א.
(9) ראה צפע"נ להל' תרומות (בהשמטות)	(15) ראה סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך
ס. ג. מהדו"ת סז, ג. וראה גם צפע"נ שהובא	(נעתק ב"היום יום" ב חשון).
במפענ"צ פ"ה סי"ב. סל"ב.	(16) ראה גם לעיל ע' 9. וש"נ.
(10) שמות ב, כא. וראה צפע"נ עה"פ.	(17) ראה גם לעיל ס"ע 97. וש"נ.
וש"נ.	(18) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
(11) ראה נדרים סה, רע"א.	וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
(12) ראה ירושלמי נדרים פ"א סה"ב.	(19) סנהדרין כז, סע"ב. שבועות לט,
(13) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 151 ובהגסמן	סע"א. רמב"ם הל' שבועות פ"א ה"ז. הובא
בהערה 8. חכ"א ע' 97 ובהערה 64.	בפרש"י עה"ת בחוקותי כו, לו.

ומובן שאין מקום לטענה שזהו זמן של חופש — שהרי התורה היא חיינו, ובענין החיים לא שייך הפסק (כמדובר לעיל¹⁷²), ועד שגם בשעה שישן, הרי שינתו היא ע"פ תורה — לאחר הקדמת קשעהמ"ט, ולשם שמים כו', ועד שיכול להיות שבעת השינה חולם עניני תורה, כפי שאירע אצל כו"כ גדולי ישראל¹⁷³, ועד גם אצל אנשים פשוטים, שבשעה שהיו מונחים בתורה במשך היום, הנה ע"פ טבע האדם שרואה מהרהורי לבו¹⁷⁴, היו להם חלומות מעניני תורה, כך, שאין זה הפסק בענין החיים שע"י התורה.

— בודאי יש צורך שהגוף יהי' בריא ושלם¹⁷⁵, ע"י אכילה ושתי', טיול וכו', אבל כל זה צריך להיות לשם שמים כו'¹⁷⁶.

ולדוגמא: כשמדובר אודות רב של קהילה (ש"אפילו ריש גריתא מן שמיא מנו לי"¹⁷⁷), הנה גם אם בדרך כלל אינו מצליח כ"כ לפעול על הבעל-ביתים, יש לו הזדמנות לנצל את שהותו בחופש כדי להתקשר לבעה"ב בטלפון בשיחת-חוץ בערב שבת חזון — לא בשביל לבקש ממנו הוספה בשכירות... אלא כדי שלא ישכח להוסיף בתורה וצדקה, ומובן, שכאשר הבעה"ב יקבל מהרב שיחת טלפון כזו, בודאי יפעל הדבר עליו... ועי"ז יהי' גם אצל הרב קיץ מוצלח, ובאופן ד"לשם שמים" וכו'.

ואין צועקין על העבר, אלא הכוונה היא מכאן ולהבא — שמחר יתקשר אל הבעה"ב לעורר אותו להוסיף בתורה ובצדקה וכו', ובודאי יצליח בזה, כפי שהצליחו אלו שכבר עשו כן לפניי.

כ. ונחזור לעניננו — שאע"פ שנמצאים בזמן של בין המצרים, אסור ליהודי להיות בעצבות ח"ו, ועאכו"כ בשבת ש"אין עצב בה", ועד"ז במוצש"ק, יום ראשון וכו', שבשעה שלומד תורה ומקיים מצוות צ"ל בשמחה דוקא, בידעו שלמרות העלם והסתרה הגלות כו', הנה "סוף מטיפיך יטופון", באופן ש"תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן"¹⁷⁸, ועד שיקויים היעוד¹⁷⁹ "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

וכדי למהר זאת יותר, צריך לקרב את כל בניי, אפילו זה ש"בשם

(172) ראה גם לעיל ס"ע 18. וש"נ.	(176) ראה שם ספ"ג.
(173) ראה גם תו"מ חע"ה ריש ע' 239.	(177) שם נח, סע"א. וש"נ.
וש"נ.	(178) בשלח טו, טז.
(174) ראה ברכות נה, סע"ב.	(179) ישעי' מט, כג. וראה זבחים יט,
(175) ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ד.	רע"א.

ולכן, כשנמצאים בזמן של בין המצרים, שאז יתכן שיהודי יהי בתנועה של עצבות, ואפילו בשבת — אומרים לו, שמכל ענין צריך ליקח את הצד הטוב שבו, ולא להיות בעצבות, ועאכו"כ בשבת ש"אין עצב בה"168, וכידוע מנהג רבינו הזקן שבשבת חזון הי' לובש כל בגדי השבת (אף שיש דעות שצריך לעשות איזה שינוי)169.

יח. ולהעיר שבענין זה יש מעשה נפלא וגם מעשה מבהיל170:

הי' רב גדול בתורה, פוסק, שכתב הסכמות על הרבה ספרים וכו', שבשבת חזון הי' נוהג שלא לחבוש את הכובע של שבת, אלא את הכובע של יום חול. ופעם הלך יחד עם רב נוסף שהי' נוהג לחבוש גם בשבת חזון את הכובע של שבת, והתווכח עמו, והביא ראיות שצריך לעשות שינוי מכל שבת וכו'. ולפתע נגש אליהם יהודי ושאלם אם שמעו מה אירע הבוקר בביהכ"נ, וסיפר להם שהגיע יהודי עם שקית התפילין, וכששאלוהו היתכן, הרי היום שבת, השיב, שראה מהחלון את הרב הולך עם כובע של יום חול, וכיון שכן, יכול גם הוא לבוא לביהכ"נ עם תפילין!... וכאשר אותו רב נוכח שהנהגתו גרמה לכך שיהודי יבוא לביהכ"נ בשבת עם תפילין, שזהו ענין שהוא היפך קדושת השבת, הרי זה פעל עליו כו'.

ומכאן רואים עד כמה צריך להזהר כו', ובלשון המשנה171: "חכמים הזהירו כו' וישתו התלמידים כו'" — לאו דוקא "תלמידים רעים", אלא יהודי פשוט שמסתכל מהחלון ורואה הנהגתו של הרב, ואע"פ שיש לו הסברה על הנהגתו, צריך לחשוב איך יתפרש הדבר אצל היהודי הפשוט שרואה אותו, כך, שלא נוגע כאן מה הם החשבונות שלו.

יט. וכמו"כ יש להבהיר בנוגע לצורך לעורר יהודים בזמן של בין המצרים להוסיף בענין "ציון במשפט תפדה ושבי" בצדקה" — שישנו מי שאומר שעכשיו הוא זמן החופש ("וואַקעיישאָן טיים"), ולכן צריך לנוח...

והרי זה חמור יותר מאשר במאורע הנ"ל שיהודי בא לביהכ"נ בשבת עם תפילין, כיון ששם אמרו לו מיד שאין לעשות זאת כו', משא"כ בנדו"ד, שצריך לעורר יהודים על ענינים שיתכן שאינם יודעים אודותם.

168 ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז. ש"פ חזון, ד' מנ"א דאשתקד ס"ו (תו"מ הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב. חפ"א ע' 191). וש"נ.
169 ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 46.
170 הובא ב"דבר יום ביומו" ד' מנ"א.
171 אבות פ"א מ"א.

ובפרט בענין המזווה — הרי מזה גופא שנמצאים עדיין בגלות, ומשיח לא בא אתמול, מוכח, שעדיין אין זה מעמד ומצב ד"אם בקולו תשמעו", שאז הי' משיח בא "היום"20.

ולכן צריך לאסוף יהודים ולעורר אותם אודות ההתחזקות בעניני תומ"צ, ובפרט בענין המזווה — כפי שראו את ההוראה מהמאורע שהי' במעלות21, ועד"ז עתה, שמגיעים ידיעות מבדיקת המזוזות בבתיהם של החטופים, ועד היום הזה לא הי' מקרה שלא הי' חסרון בענין המזווה: או שהמזוזות לא היו כשרות, או שלא נקבעו ע"פ שו"ע, או שהיו מזוזות כשרות וכו' אבל לא על כל הדלתות וכו'22.

והסיבה לכך שידיעות אלו מגיעות לכאן היא — כדי לעורר יהודים כאן שיפרסמו בכל מקום אודות ענין המזווה, ואודות ענין השמירה וההגנה שנעשה ע"י קיום מצות מזווה.

ומה שפלוגי טוען שזוהי רק פעולה קטנה, ומה כבר יפעל בכך — הנה על זה אומרים לו שאין אתנו יודע עד מה, ויתכן שפעולה קטנה זו תהי' המצוה אחת שאודותה כותב הרמב"ם23 שעל ידה הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה!

ג. אך עדיין ישנם הטוענים ושואלים איך אפשר לומר שע"י מצות מזווה נעשה ענין של שמירה והגנה: איך יכולים ליקח דבר קדוש כמו מזווה, שבה נכתב "שמע ישראל גו' ה' אחד"24, ולעשות מזה ענין של בטחון ("סעקוריטי") — הרי זה לכאורה ענין שהוא היפך הכבוד עבור המזווה! ? ובכן: המענה על זה — שמפורש בשו"ע25 ש"כל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו",

[היינו, שאע"פ שהשו"ע הוא רק פסקי ההלכות, ללא טעמים, ואילו טעמי ההלכות הם בחיבור הבית יוסף על הטור (כמ"ש בהקדמה), אעפ"כ, מפורש בשו"ע שע"י קיום מצות מזווה יאריכו ימיו וימי בניו — לא רק חיים סתם, אלא אריכות ימים],

ומפורש בטור26 ש"הבית נשמר על ידה" (ומפרש בב"י ש"הוא נס נגלה"),

וכן איתא בזהר26 שע"י קיום מצות מזווה אזי "ה' ישמר צאתך

20 תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.
21 ראה גם תו"מ חע"ו ע' 288. וש"נ.
22 ראה גם לעיל ע' 106. וש"נ.
23 ה"ל תשובה פ"ג ה"ד.
24 ואתחנן ו, ד.
25 יו"ד רטרפ"ה.
26 ח"ג רסג, ב. רסו, ב. ועוד.

ובואך מעתה ועד עולם²⁷, וכידוע בכלל הפוסקים²⁸ שבענין שנאמר בזהר ואין בו מחלוקת בנגלה בתורה, אזי ההלכה גם בנגלה היא כמו הזהר (ובפרט לאחר שנדפס ספר הזהר — כידוע שהיתה מחלוקת אם מותר להדפיס את ספר הזהר, והמסקנא היתה שלא זו בלבד שמותר, אלא צריך להדפיס את ספר הזהר²⁹).

ובכן: כשאומרים דבר שמפורש בשו"ע, בטור וב"י ובהר"ם, אזי צועדים על גשר של ברזל!

ד. ועדיין מוסיפים לטעון: הן אמת שכך כתוב בשו"ע ובהר"ם, אבל עדיין רוצים להבין זאת — שהרי על התורה נאמר³⁰ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", ובנ"י הם "עם חכם ונבון", ורק בנוגע לחוקים נאמר³¹ "אין לך רשות להרהר אחריי", אבל מצוות שאינם חוקים, מצוות שכליות, או מצוות שהם בסוג של עדות, רוצים להבין אותם. ולכן רצונו שיסבירו לו זאת באופן שנפש האלקית תוכל להסביר זאת לנפש השכלית ועי"ז גם לנפש הבהמית, ועד שיוכל להסביר זאת גם ליהודי שלעת-עתה אינו יודע שיש לו נפש אלקית...

ומוסיף להבהיר, שאין זה מפריע בנוגע לפועל, כיון שגם בלאה"כ יקיים זאת באופן של הקדמת נעשה לנשמע³², אבל בכל זאת רצונו להבין איך אפשר לומר על מצות מזוזה שזהו ענין של שמירה והגנה.

ויש להקדים תחילה, שזה שאומרים שמצות מזוזה ענינה שמירה והגנה הוא לכאורה ענין "שלא לשמה", כיון שהכוונה בזה אינה אלא כדי שיקיימו מצות מזוזה, אבל באמת לא מסתבר לומר שזהו רק ענין שלא לשמה, אלא צריך לומר שזהו אכן ענין אמיתי.

וע"ד המבואר בחסידות³³ בענין "מבין דבר מתוך דבר"³⁴, שב"דבר" ישנו ה"תוך דבר", ועד"ז בענין "מתוך שלא לשמה בא לשמה"³⁵, שב"תוך" ד"שלא לשמה" ישנו ה"לשמה"³⁶, ולכן, גם אם זה ענין שלא לשמה, צריך להיות בזה ענין אמיתי.

ויובן בהקדם ענין נוסף שהוא דין בתורה — שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, וההסברה בזה, לפי שישראל קדמו לתורה, כדאיתא

(27) תהלים קכא, ח.

(28) ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) ערך

(31) נסמן בלקו"ש חל"ד ע' 11 הערה 19.

(32) חגיגה יד, א.

(33) פסחים נ, ב. וש"נ.

(34) ראה גם תו"מ חפ"ג ריש ע' 62. וש"נ.

(29) ראה פסק ר"י דלטאש שנדפס

בהקדמת הזהר.

(30) ואתחנן ד, ו.

(31) ראה גם תו"מ חפ"ג ריש ע' 62. וש"נ.

(32) חגיגה יד, א.

(33) פסחים נ, ב. וש"נ.

"וחזר הלל לדבר עם בני", ולא עם הגולגלת, ואמר להם כך: לא די פרעה שהטיפוהו על אשר הטיפוך, אמנם כמו"כ כל שאר אומות העולם אשר יטיפוך ויזיקו אותך, גם הם יענשו כמו פרעה. וזהו מ"ש וסוף מטיפך יטופוך".

וההוראה ממשנה זו במילי דחסידותא — בהקדים תמי' נוספת בדברי המשנה "אף הוא ראה גולגולת.. אמר לה כו": וכי מה שיך לדבר אל "גולגולת", חתיכת עצם ("אָ ביין")?!

[יש שקישרו את ענין ה"גולגולת" המדובר כאן עם ענין הגולגולים כו'¹⁶⁰. אבל ביאור זה הוא ע"פ סודות התורה, וצריך להיות ביאור גם בפשטות הענינים¹⁶¹].

והביאור בזה — ש"אמר לה" פירושו בשבילה (כפרש"י עה"פ¹⁶² "ודיבר הוא לך" — "בשבילך ידבר אל העם, וזה יוכח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדיבור, שכולם לשון על הם"), היינו שבשביל גולגולת זו ישנה הוראה לבנ"י שאין להתפעל מקשיי הגלות כו', כיון שיודעים שכל אלו שפוגעים בבנ"י יענשו כמו פרעה כו'.

והגע עצמך:

המדובר הוא לא אודות סתם גוי פראי שמציק לבנ"י, אלא אודות פרעה, שהיתה לו שייכות לשם אלקים, כמ"ש¹⁶³ "אלקים יענה את שלום פרעה" (ורק בנוגע לשם הוי' אמר פרעה "לא ידעתי את הוי'¹⁶⁴"), ועד שמצינו בזהר¹⁶⁵ שמשו רבינו התיירא כיצד יוכל להתמודד עמו, להיותו "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו"¹⁶⁶, ולכן הוצרך לנתינת כח מיוחדת מהקב"ה שאמר לו "בא אל פרעה"¹⁶⁷; ובנוגע לפרעה גופא — כפי שהוא כמעמד ומצב של "גולגלת", שזהו ענין הראש, שמורה על ענין החכמה שהי' אז באופן מיוחד במצרים, בראשותו של פרעה. ואעפ"כ, כיון שהציק לבנ"י, נענש וכו'.

ודבר זה הראו להלל, שהי' אלפי שנים לאח"ז, ובמקום אחר; ואח"כ קבעו זאת במשנה, ועד שנקבע גם בסידור השוה לכל נפש, כדי שיהודי ידע ש"סוף מטיפך יטופוך", שכל שאר אומות העולם אשר יטיפוך ויזיקו אותך, גם הם יענשו כמו פרעה!

(160) ראה שושנים לדוד כאן. וראה גם

(161) ראה גם תו"ט כאן.

(162) שמות ד, טז.

(163) מקץ מא, טז.

(164) שמות ה, ב.

(165) ח"ב לד, א.

(166) יחזקאל כט, ג.

(167) ר"פ בא.

שאינם תובעים בזרוע, אלא מבקשים מהקב"ה בתורת צדקה — צ"ל ענין שהוא "מדה כנגד מדה"⁹⁹, שזהו מבצע צדקה.

ועי"ז פועל אדם על עצמו שמציאותו מתבטלת לתומ"צ — בדוגמת "בית מלא ספרים", שכל מציאות הבית בטלה לס"ת או שאר ספרי קודש¹⁴⁹, כפי שמצינו לגבי הלכות שבת ש"המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי, פטור אף על הכלי (אע"פ שצריך את הכלי כדי להחזיק את האוכל), שהכלי טפלה לו"¹⁵⁰.

וקשור גם עם מבצע נרות שבת קודש — שזוהי פעולת נשי ישראל שמקבלות את השבת עוד לפני בעליהן, ועי"ז שמדליקות נר שבת הרי הן מאירות את הבית ב"נר מצוה"¹⁵¹, שקשור גם עם "תורה אור"¹⁵¹ (כדברי הגמרא במסכת שבת¹⁵²).

וכיון שהענין של נרות שבת קודש שייך הן לכבוד והן לעונג (שעי"ז ניתוסף כבוד ועונג בסעודת שבת)¹⁵³ — הרי מובן שישנו גם הענין של כשרות האכילה ושתי'.

והיסוד לכל זה הוא הענין של טהרת המשפחה¹⁵⁴.

* * *

יז. הביאור בפרקי אבות:

מבואר בכתבי האריז"ל¹⁵⁵ בפירוש "אף הוא כו'" — שקאי על הלל הזקן שנזכר במשנה שלפנ"ז — ש"הלל הזקן הוא ניצוץ אחד מנשמת משה רבינו ע"ה, ולכן ה' עניו כמותו, וגם חי מאה ועשרים שנה כמותו"¹⁵⁶, ש"אף הוא ראה גולגלת אחת" — "זאת הגולגלת היא של פרעה הרשע, וכמו שראה אותה משה רבינו ע"ה, כך חזר הלל לראותה וידע כי היא היא. ואמר לה, על דאטפת אטפוך, ר"ל על דאטפת את בני", וכמ"ש¹⁵⁷ כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו ונהיינו, שאע"פ שהיתה הגזירה "ועבדום וענו אותם גו"¹⁵⁸, מ"מ, יש טענה על המצריים שהוסיפו את קושי השעבוד כו', ולכן נענשו (וכידוע השקו"ט של הרמב"ם והראב"ד בזה¹⁵⁹), אטפוך".

(149) ראה גם לעיל ס"ע 66. וש"נ.

(150) שבת צג, סע"ב (במשנה). רמב"ם ה' שבת ספ"ח.

(151) משלי ו, כג.

(152) כג, ב ובפרש"י (ד"ה בנים).

(153) ראה מכתב עש"ק וחנוכה, כד כסלו

שנה זו (אג"ק חל"א ע' נה) בהערה. לקו"ש

(159) ה' תשובה ספ"ו.

בתדב"א³⁷ שני דברים קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהן קודם, כשהוא אומר צו את בני דבר אל בני, אומר אני ישראל קדמו, והיינו, שכל ענין התורה (שהיא לא רק תורת אמת, אלא גם תורת חיים) אינו אלא בשביל ישראל (עי"ז שיהודי יתנהג בחייו ע"פ הוראות התורה), ולולי ישראל אין מציאות התורה, ולכן פקו"נ דוחה כל התורה כולה³⁸.

ומזה מובן גם בנוגע לשמירה והגנה על בני שע"י ענין המזוזה, שאין זה ענין של ירידה לגבי התורה, אלא אדרבה: כיון שכל ענין התורה הוא בשביל ישראל, הנה גם ענין המזוזה הוא בשביל ישראל, לפעול אצלם שמירה והגנה. ולכן, כשאומרים ליהודי שיקבע מזוזה על פתח ביתו בגלל שזהו ענין של שמירה והגנה, הנה אע"פ שזהו שלא לשמה, הנה ב"תוך" ה"שלא לשמה" ישנו ה"לשמה", כיון שאמיתית ענין התורה הוא בשביל ישראל.

ה. וכמו"כ יש להוסיף בכל הענינים הקשורים עם הפעולה על הזולת מצד אהבת ישראל כו',

ובפרט כשרואים את גודל ההעלם וההסתור, עד כדי כך, שלמרות שנמצאים בימי "בין המצרים", שבהם היו צריכים להגביר את הענינים שהם היפך שנאת חנם (ע"פ דברי הגמרא³⁹ שזוהי הסיבה שבגללה נחרב ביהמ"ק), הנה ישנם כאלו שמנצלים הזמן ואת הכחות והאפשרויות שנתן להם הקב"ה — עבור ענינים של שנאת חנם, ועוד מלבישים זאת באיצטלא של משי ("א זיידענע זופיצע"), ואע"פ שזהו דבר המבהיל, אין פוצה פה ומצפצף!

ולא כפי שהם אומרים שמשיח לא בא בגלל פלוני או בגלל מישוהו אחר, בגלל שחסר לו ענין זה או ענין אחר וכו', אלא האמת היא שכבר "כלו כל הקיצין"⁴⁰, והסיבה היחידה שמשיח לא בא היא — בגלל שנאת חנם!

וכדברי הגמרא⁴¹ "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים", ואע"פ שעוד לפני"ז היו נביאים שהוכיחו את בני וכו', צריכים קמצא ובר קמצא לידע שבגללם חרבה ירושלים!

ובפרט שענין זה הוא לא רק במחשבה, ולא רק בדיבור, אלא באופן של פירסום, כך שהדברים מגיעים לעוד יהודי ועוד יהודי, ובאופן

(37) ראה ב"ר פ"א, ד. וראה גם לקו"ש
(38) חל"ד ע' 222. וש"נ.
(39) יומא ט, ב.
(40) סנהדרין צו, ב.
(41) גיטין נה, סע"ב ואילך.

שיש להם השפעה בשבוע שחל בו תשעה באב, בערב תשעה באב, ובתשעה באב לאחר חצות!

ובכן: בנוגע לעצמו — הנה כיון שיש לו נשמה שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"⁴², ש"גם בשעת החטא [שהאפשרות לכך היא בגלל שהקב"ה רוצה שעבודתו של יהודי תהי' באופן ד"ובחרת בחיים"⁴³, ולכן יש צורך שתוכל להיות מציאות הפכית כו'] היתה באמנה אתו ית"⁴⁴, הרי זה דוחף ומעורר אותו ולא מניח לו לישון, וסוכ"ס יהי' מוכרח לשוב בתשובה, מתוך חרטה גמורה על העבר וכו'; אבל כיצד יוכל לשוב בתשובה לאחר שפירסם דבריו באופן שהגיעו ליהודים נוספים ופעלו עליהם? ...!

ואין זה ענין שנעשה ע"י "בריוני", אלא — כפי שמוכן מסיפור הגמרא⁴⁴ שהבריונים לא הסכימו לכך ש"רבן דקרו" — אשמים בזה מחנכיהם ורבותיהם בתורה שמניחים להם לעשות זאת, וכמ"ש בפרשת השבוע⁴⁵: "ואשימם בראשיכם", "שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיניהם שהי' להם למחות ולכוין אותם לדרך הישרה".

ולכן יש צורך לעורר על כך שבעמדנו בימי בין המצרים צריך להגביר את הענין של אהבת ישראל; וכיון שאהבת ישראל קשורה עם אהבת התורה ואהבת ה'⁴⁶, שהיא שרש לכל רמ"ח מצות עשה, כולל גם מצות יראת ה' שהיא שורש לכל שס"ה מצוות לא תעשה (כמבואר בתניא⁴⁷, וכן בהפירוש לרמב"ם הל' יסודי התורה⁴⁸) — צריך גם לקרב יהודים ולעורר אותם לקיום התומ"צ.

ובנוגע לאלו שמלעיגים וכו' — נאמר כבר⁴⁹ שאין להכנס עמהם בוויכוחים ושקו"ט וכו', ואדרבה כו', כדברי הגמרא⁵⁰: "כ"ש דפקר טפי"!

ואף שלכאורה אין מקום לומר על יהודי "דפקר טפי", שהרי יש ליהודי חזקת כשרות — הרי רואים בפועל מה שהי' בעבר, ולא רק פעם אחת, אלא באופן ששנה ושילש וכו', ולכן מזהירים שלא לדבר עמהם וכו', כיון ד"כ"ש דפקר טפי".

ויש להוסיף ולהבהיר, שבאמת לא היו צריכים לדבר על זה ברכים, ולהקדיש לזה זמן ביום השבת קודש, בה בשעה שבזמן זה היו יכולים

(42) תניא רפ"ב. אהבת ישראל ס"ו (ע' תרכז ואילך). וש"נ.

(43) נצבים ל, יט.

(44) שם ספכ"ד.

(45) א, יג ובספרי ופרש"י.

(46) ראה ספר הערכים חב"ד (כרך א) ערך (47) פ"ד.

(48) רפ"ב.

(49) ראה גם לעיל ס"ע 98. וש"נ.

(50) סנהדרין לח, ב.

הבריות מכירות בו וכו', כבנדו"ד, שרק הקב"ה יכול לדעת אם תוכחתו היא בגלל שרוצה לקרב את הזולת או בגלל שרוצה לחרפו ולגדפו, והיינו, שאע"פ שכל יהודי הוא בחזקת כשרות, מ"מ, אומר רש"י לבן חמש למקרא שעליו לדעת שיש ענינים שנמסרו ללבו של אדם שעושה אותם, ולא נמסרו לבריות לידע אם כוונתו לטובה או להיפך כו', ולכן צריך להזהר ביותר וכו'.

ולהעיר גם מפתגם אדמו"ר מהר"ש (שכ"ק מו"ח אדמו"ר חזר עליו כמ"פ¹⁴⁰), שאת הקב"ה בודאי לא מרמים, וגם את הזולת לא מרמים; היחידי שיכולים לרמותו הרי זה הוא בעצמו, אבל מהו ה"קונץ" לרמות טיפש? ...!

טז. וכל זה קשור גם עם הדיבור והבקשה כו"כ פעמים, עד מאה ואחד (או ואחת¹⁴¹) פעמים, שבזמן של בין המצרים צריך להוסיף ב"ציון במשפט תפדה (שהו"ע התורה) ושבי' בצדקה"⁵⁹,

ולכל לראש — ענין החינוך, החל מחינוך עצמו, לידע שלא די בכל מה שעשה עד עתה, אלא צ"ל "מעלין בקודש"¹⁴², ואפילו אם אוזח כבר בדרגת כהן גדול, עליו להוסיף בזה עוד יותר.

ומזה בא הענין של מבצע תורה — ללמוד תורה בכל יום, ובזמן של בין המצרים יש להוסיף במיוחד בעניני התורה הקשורים עם בנין ביהמ"ק, כמו מסכת מדות, והל' בית הבחירה להרמב"ם, כאמור לעיל (ס"ז) מדברי המדרש שכאשר עוסקים בתורת הבית, "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית".

וכיון שהלימוד הוא באופן ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁴³ — נמשך מזה ענין קיום המצוות, החל ממבצע תפילין, ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"¹⁴⁴, ועד"ז מבצע מזוזה, כדאיתא בזהר²⁶ שע"ז נעשה הענין ד"ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"²⁷.

וכיון שזקוקים לצדקתו של הקב"ה, "לך ה' הצדקה"¹⁴⁵ — שהרי אלו שעליהם נאמר¹⁴⁶ "אבירי לב הרחוקים מצדקה", ש"ניזונים בזרוע" (בזכות שבידים)¹⁴⁷, אינם אלא יחידי סגולה, וגם בנוגע אליהם מצינו¹⁴⁸

(140) ראה תו"מ חמ"ז ע' 173. וש"נ.

(141) ראה גם לעיל ריש ע' 96. וש"נ.

(142) ברכות כח, א. וש"נ.

(143) קידושין מ, ב. וש"נ.

(144) שם לה, א. וש"נ.

(145) דניאל ט, ז.

(146) ישעי' מו, יב.

(147) ברכות יז, ריש ע"ב (ובפרש"י).

(148) ראה גם תו"מ חפ"ב ריש ע' 58.

וש"נ.

זאת מתוך חיות ולהט, והיינו, שבמצות הצדקה, הנה אף ש"שקולה צדקה כנגד כל המצוות"¹³⁵, ו"מקרכת את הגאולה"¹³⁶, אין לו חיות ולהט, ואילו כשמגיע ל"הוכיח תוכיח את עמיתך", רואים שעושה זאת מתוך חיות ולהט ("אָט דאָ קאַכט ער זיך") — אזי צריך לבדוק "מה היתה משמשת", אם כוונתו ומטרתו לעורר את הזולת להטיב את הנהגתו או לחרף ולגדף אותו!

וזהו גם מה שהכתוב ממשיך ומסיים "ולא תשא עליו חטא"¹³⁷ — כי, כאשר כוונתו שהזולת יטיב את הנהגתו, אזי ישתדל להבטיח שלא יהי' אצלו ענין של חטא; משא"כ כאשר כוונתו רק לחרף ולגדף אותו, אזי רצונו שישאר אצלו החטא, שאז יוכל להמשיך לחרף ולגדף אותו! ומה שטוען שאפילו אם עושה זאת שלא לשמה, יש לו לעשות זאת, כיון שמתוך שלא לשמה בא לשמה³⁵ — הרי ענין זה נאמר רק בנוגע למצוה, אבל לא בנוגע לעבירה (כולל גם מצוה הבאה בעבירה, שעז"נ¹³⁷ "בוצע בך נאץ ה'"), והרי ענין השנאה הוא עבירה — "לא תשנא את אחיך בלבבך"!

ומכל זה מובן שהפעולה עם הזולת להוכיחו כו' צריכה להיות מתוך קירוב דוקא, ולא לדחות ולרחק אותו ח"ו,

וכהמשל על זה¹³⁸ מאדם שידו השמאלית עשתה דבר בלתי רצוי ונכנסה במים ורתחים, שאפילו השכל של נה"ב מבין שבודאי לא יכה אותה, בגלל שזוהי היד שלו... אלא יחקור וידרוש לידע מדוע עשתה זאת, וישתדל להבטיח שמכאן ולהבא לא יארע כן; ועד"ז צריכה להיות ההנהגה ביחס אל הזולת.

ואילו כאשר היחס אל הזולת הוא באופן שדוחה ומרחק אותו, הרי זו הוכחה שאין זה "עמיתך", וכיון שאין זה "עמיתך" ולכן אינך משתדל לקרב אותו — הנה לכל הפחות אל תקיים בו "הוכיח תוכיח"...

ועל ענינים כיו"ב נאמר¹³⁹ "ויראת מאלקיך", כפירוש רש"י: "לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשמיט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו ויראת מאלקיך, המכיר מחשבותיך, וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו, ואין שאר

(135) ב"ב ט, א. (136) שם יר"ד, א. וראה תניא פל"ז (מח), הובא בהערות וצינונים מכ"ק אדמו"ר (ב). (137) תהלים יר"ד, ג. וראה ב"ק צד, א. (138) ראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד. (139) קדושים שם, יד. (135) ראה גם תר"מ חע"ג ע' 242. וש"נ. (52) ד"ה אלה מסעי (הב') דש"פ מטו"מ, מבה"ח מנ"א פ"ג (לעיל ע' 34). וש"נ. (53) תענית כג, א. (54) שם כה, ב. (55) זח"ג נט, ריש ע"ב. (56) בחוקתי כו, ד. (57) ראה זכר' ח, ט. רמב"ם הל' תעניות בסופן. (58) ברכות יב, א. (59) ישעי' א, כז. (60) ריש פרשתנו.

לדבר בעניני עשה טוב. אלא שטבע בני אדם הוא שבשעה שחותכים בבשרו אזי צועק! ואע"פ שהצדקה לא מועילה⁵¹, מ"מ, כך הטביע הקב"ה בטבע בני אדם, אפילו אינם יהודים, שבשעה שיש כאב וצער, אזי צועקים! זאת ועוד: תועלת הדיבור בזה היא כדי שיהי' איזה מקום בעולם שבו תשמע מחאה על זה!

ומה גם שהדבר נוגע לעבודה בפועל, כי, בשעה שיהודי אחד אינו עובד עבודתו, צריך יהודי אחר למלא את חלקו וגם את חלק חברו, ובנדו"ד, הנה לא זו בלבד שצריך למלא את חלקם של אלו שלא עוסקים בעבודה זו, אלא עוד זאת, שצריך לתקן מה שהם קלקלו!

ו. ויה"ר שעבודת הברורים תהי' באופן של בירור בדרך מנוחה — כמדובר לעיל⁵² שישנו הבירור בדרך מלחמה שהוא ע"י עבודת התפלה, וישנו הבירור בדרך מנוחה שהוא ע"י לימוד התורה, שזהו החילוק שבין חוני המעגל⁵³ ורבי עקיבא⁵⁴ שפעלו ירידת גשמים ע"י תפלתם, לרשב"י⁵⁵ שפעל זאת ע"י אמירת תורה בענין הקשור עם ירידת גשמים, שדוקא ע"יז פעל שמיד "אתי מיטרא" באופן המתאים, בכמות הרצוי' ובאופן שהעולם יכול לקבל, ולא כמו ע"י ענין התפלה כו'.

וכן תהי' לנו — שיהי' הבירור בדרך מנוחה, באופן שמיד "אתי מיטרא" — כדברי הרמב"ן בפי' מ"ש⁵⁶ "ונתתי גשמיכם בעתם", ש"היא גדולה שבברכות כו'".

וע"י צירוף כל הפעולות הנ"ל יפעלו שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים⁵⁷, בקרוב ממש.

* * *

ז. בהמשך להמדובר אודות ההוספה בענין מצות מזוזה, יש לעורר גם אודות ההוספה בלימוד התורה:

בסיום וחותם ההפטרה (שהיא סיום וחותם הקריאה בתורה), בשיטה האחרונה, ש"הכל הולך אחר החיתום"⁵⁸ — נאמר⁵⁹: "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה". ומבאר רבינו הזקן בלקו"ת⁶⁰ בדרוש

(51) ראה גם תר"מ חע"ג ע' 242. וש"נ. (52) ד"ה אלה מסעי (הב') דש"פ מטו"מ, מבה"ח מנ"א פ"ג (לעיל ע' 34). וש"נ. (53) תענית כג, א. (54) שם כה, ב. (55) זח"ג נט, ריש ע"ב. (56) בחוקתי כו, ד. (57) ראה זכר' ח, ט. רמב"ם הל' תעניות בסופן. (58) ברכות יב, א. (59) ישעי' א, כז. (60) ריש פרשתנו.

המתחיל בפסוק זה, ש"משפט היינו הלכות, כתרנומו ע"פ⁶¹ כמשפט הראשון, כהלכתא קדמייתא, והיינו כמשארז"ל⁶² אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות, שנאמר⁶³ גם כי יתנו (כמו ישנו, בלשון ארמי משנה מתני') בגוים עתה אקבצם". וזהו "ציון במשפט תפדה" (שנאמר עוד לפני "ושבי בצדקה") — שענין הגאולה ("תפדה") הוא ע"י לימוד הלכות התורה ("משפט"), שזהו"ע לימוד המשניות, והיינו, שכלימוד התורה גופא שייך במיוחד לימוד המשניות לענין הגאולה.

ולהעיר מהמבואר בספרים⁶⁴ בנוגע לדברי הגמרא⁶⁵ "חש בראשו יעסוק בתורה" (דלכאורה, הרי רואים במוחש שעוסקים בתורה ועדיין לא סר המיחוש שבראש), שכדי שהעסק בתורה יבטל את המיחוש בראש, צריך לכוין לחלק התורה ששייך במיוחד לראשו (שהרי "אין דיעותיהם שוות"⁶⁶). אמנם, בגמרא נאמר "יעסוק בתורה" סתם, ולא נאמר שצריך להיות דוקא חלק מסוים בתורה. אך הענין הוא — שכיון שהתורה היא "תורה אחת", כולל כל חלק שבתורה את כל חלקי התורה, ונמצא, שבכל ענין שבתורה ישנו גם החלק ששייך במיוחד לראשו כו'. אבל לאידך גיסא מובן שהלימוד בכל ענין שבתורה שבו כלול החלק ששייך לראשו, אינו דומה ללימוד החלק המיוחד ששייך לראשו כפי שהוא בפני עצמו (אם רק יודעים למצאו), שאז בטל מיד המיחוש בראשו.

וכן מצינו בנוגע לבארה של מרים, ש"מחזרת בכל מוצאי שבת על כל הבארות והמעיינות"⁶⁷, שאין זה בדומה כלל למי שפוגע בבארה של מרים עצמה.

ועד"ז מובן גם בענינו, שאע"פ שלימוד התורה בכלל קשור עם ענין הגאולה, אין זה בדומה ללימוד המשניות שקשור במיוחד עם ענין הגאולה.

אמנם, בנוגע ללימוד המשניות גופא מובן שככל שהלימוד קשור יותר עם ענין הגאולה, הרי זה מסוגל יותר לפעולת ענין הגאולה, ולכן היתה ההצעה⁶⁸ שלימוד המשניות יהי' בעינינו הקשורים עם בנין ביהמ"ק,

(61) וישב מ, יג.
(62) ראה ויק"ר פ"ז, ג (ובפי' מת"כ). ועוד.
(63) הושע ח, יו"ד.
(64) ראה קדושת לוי ב"ליקוטים". וראה. וש"נ.
(65) גם ת"מ חס"ו ע' 108. וש"נ.
(66) ראה גם לעיל ע' 93. וש"נ.
(67) עירובין נד, א.

"לא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי' וכו'", והיינו, שבדאי היתה התורה חשובה בעיניהם, דאל"כ לא היו לומדים תורה, אלא שלא היתה אצלם החשיבות המודגשת בברכת התורה — שבה אומרים ש"נתן לנו את תורתו", והיינו, שההדגשה היא לא על ענין השכל שבתורה, ש"היא חכמתכם ובינתכם גו"⁶⁹, או על היותה "חמודה גנוזה"⁷⁰, אלא שזוהי תורתו של הקב"ה, שהיא בלי גבול, ולולי זאת שהקב"ה "נתן לנו את תורתו", באופן ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁷¹, לא היתה לנו אפשרות להשיג את התורה בשכל.

וזהו שקודם לימוד התורה צריך לברך ברכת התורה (שהרי בין אם ישנו איסור ללמוד קודם ברכת התורה, ובין אם ישנו רק חיוב לברך ברכת התורה⁷² — בכל אופן זמנה של ברכת התורה הוא קודם הלימוד ולא לאחריו) — להדגיש שלימוד התורה הוא לא בגלל עריבות השכל וכו', אלא בגלל חשיבות התורה שהיא תורתו של הקב"ה.

וכאשר לימוד התורה הוא באופן כזה, אזי הלימוד הוא כדבעי, שמשמשים בו למעשה בפועל.

טו. וההוראה מזה — שגם מי שנמצא ב"בית המקדש", והוא "למדן" שיועד ללמוד היטב, ואומר דברי מוסר לכל הקהל וכו', צריך לבדוק בעצמו אם הוא יודע וזוכר "מה היתה משמשת", כיצד להשתמש בעניני התורה בנוגע לפועל.

ובזה נכלל גם שלילת השימוש באופן בלתי רצוי, ולדוגמא: בנוגע לציווי "הוכח תוכיח את עמיתך"⁷³, שצריך לבדוק עצמו ולוודא שכוונתו היא לטובת הזולת שיטיב את הנהגתו וכו' [שלכן מוכיחו תחילה בינו לבין עצמו, שלא להלבין פני חבירו ברבים, ומתוך קירוב וכו', ורק כשאינו מועיל, אזי אין לו ברירה וצריך להוכיחו ברבים כו'⁷⁴], ולא בגלל ששונא אותו, ולכן מוכיחו מתוך חירוף וגידוף וכו',

וכפי שמבהיר הכתוב עוד לפני הציווי "הוכיח תוכיח את עמיתך":
"לא תשנא את אחיך בלבבך"⁷⁵:

כאשר נותן לפלוני צדקה, אין צורך להקדים "לא תשנא את אחיך בלבבך"; אבל כשמתחיל לכל לראש עם המצוה ד"הוכיח תוכיח", ועושה

(130) שבת פח, ב.
(131) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
(132) ראה שו"ת מהרש"ג ח"א ס"ב. סתר"ח ס"ה. חו"מ הל' אונאה ס"ל. וש"נ.
(133) קדושים יט, יז.
(134) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ה.
אסופות רבינו חיים הלוי ברכות ס"ג.

משמשת" (והוצרך שיזכירונו אבא שאול, שאף ש"ארוך בדורו הוה" 119 — וע"פ דברי רבינו הזקן באגה"ק 120 ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה", מוכן, שעיקר הכוונה בזה היא ברוחניות הענינים, אף שבודאי ה' הדבר בגשמיות כפשוטו 121 — מ"מ, ה' שלא בערכו כו').

ונקודת הענין בזה — שלא די בלימוד כשלעצמו, אלא צריכה להיות הדגשה ושימת לב מיוחדת על השימוש בזה ("מה היתה משמשת") בנוגע למעשה בפועל.

ובהדגשה מיוחדת בנוגע לב' הלשכות הנ"ל: "לשכת בית שמנים", שם היו נותנין יין ושמן — שבזה מודגש שנוסף על נגלה דתורה שנמשלה ללחם ומים, צ"ל גם רזין דאורייתא, שזהו"ע היין, וכן רזין דרזין דאורייתא, שזהו"ע השמן שצף על כל המשקין 122; ולשכת כהן גדול — שבזה מודגש שכל אחד מישראל הוא בדרגת כהן גדול (שנמשח בשמן המשחה, ובבית שני שחסרו בו ה' דברים 123, וביניהם גם שמן המשחה — ה' מרובה בבגדים 124), כדאיתא בבעל הטורים על הפסוק 125 "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים", "אילו זכו ישראל היו כולם כהנים גדולים", ומסיים, ש"לע"ל תחזור להם וכו'" (כמשנת"ל בארוכה 126).

וכל זה תלוי בכך שלימוד התורה הוא בהקדמת ברכת התורה:

איתא בגמרא 127 על הפסוק 128 "על מה אבדה הארץ גו' על עזבם את תורת", "שלא ברכו בתורה תחילה", ומבאר רבינו יונה 129, שאף שלמדו תורה (דאל"כ, אין מקום לתמיהה "על מה אבדה הארץ"), מ"מ,

סי"א) החילוק שבין חכמה לבינה) — כמובן מביאור רבינו הזקן בהל' ת"ת (פ"ב ה"י) בפ"י מ"ש "אין שכחה לפני כסא כבודך", שענין השכחה שייך רק עד כסא הכבוד, אבל לא "לפני כסא כבודך", והרי כסא הכבוד הוא בחי' בינה (ראה תו"מ חס"ז ריש ע' 16. וש"נ).

119 נדה כד, סע"ב. וראה תולדות שם ע' רצא.

120 ביאור לזס"ך (קמו, ב).
121 וכמו בענין האהבה שבחיי הצדיק, שצריך שיומשך ויחדור בבשר הלב הגשמי (שהרי גם לצדיק יש לב גשמי, וכידוע תשובת החכם צבי (נסמן בסה"מ תשי"א ע' 186, לקו"ש ח"ט ע' 165) שאי אפשר לחיות בלי

— ע"פ מ"ש במדרש בכ"מ 69 על הפסוק 70 "הגד את בית ישראל את הבית גו' ועשו אותם", שע"י לימוד תורת הבית "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית" —

כמו מסכתות תמיד ומדות, אלא שבמסכת תמיד מדובר אודות עבודת הכהנים וכו' לאחר שישנו כבר ביהמ"ק, ואילו מסכת מדות רובה ככולה היא בנוגע לבנין הבית עצמו, מדותיו, מוצאיו ומובאיו וכו'.

אך אין להקשות על מאמר רז"ל "אין הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות", למה לא נאמר בזכות לימוד משניות מדות — כי, בענין הגאולה ישנם כו"כ פרטים, כמ"ש הרמב"ם 71 שלאחרי שמשח יכוף כל ישראל וכו', אזי יבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל וכו', ולכן, כשמדובר אודות קיבוץ גלויות (הגליות מתכנשות), הרי זה בזכות המשניות בכלל, כפי שלמדים ממ"ש "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", אבל כשמדובר אודות בנין ביהמ"ק, הרי זה קשור במיוחד עם לימוד מסכת מדות.

והרי הזמן של בין המצרים קשור עם חורבן ביהמ"ק — החל משבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר ירושלים, שזהו ענין שקשור גם עם ביהמ"ק, כמובן מדברי הרמב"ם 72, ולאח"ז הובקעה חומת הר הבית וכו', ועד לחורבן ביהמ"ק (בתשעה באב), ואילו ענין פיזור גלויות התחיל בעיקר לאח"ז, לאחר המאורע שבגללו נקבע צום גדלי'; ולכן היתה ההצעה שילמדו הענינים הקשורים עם בנין ביהמ"ק — משניות מסכת מדות, והלכות בית הבחירה להרמב"ם.

ובהתאם לכך נתעכב עתה על משנה במסכת מדות, והלכה בהל' בית הבחירה להרמב"ם — במקומות שבהם אוחזים עתה.

ח. הביאור בדברי המשנה במדות 73 "חמשה שערי העזרה", אף שלאח"ז 74 נאמר "שבעה שערים היו בעזרה", ובגמרא 75: "אמר אביי, תרי מינייהו לא צריכי שימור, רבא אמר, תנאי היא .. איכא תנא דאמר שבעה ואיכא תנא דאמר חמשה", ובדברי הרמב"ם בזה בפירוש המשניות ובספר הי"ד 76,

(69) נתחומא צו יד. וראה גם בהנסמן בלקו"ש ח"י"ח ע' 412.

(70) יחזקאל מג, יו"ד-יא.

(71) הלי מלכים ספ"א.

(72) בפסוק שהביא בתור הקדמה לספר

עבודה (והלכות בית הבחירה) — "שאלו שלום ירושלים גו'" (ראה לקו"ש ח"י"ח ע'

415 הערה 42 — משיחת אור לער"ח מנ"א שנה זו).

(73) פ"א מ"ג.

(74) מ"ד.

(75) תמיד כז, א.

(76) הלי ביהב"ח פ"ה ה"ד. פ"ח ה"ח.

— שאין כאן פלוגתא במציאות כמה שערים היו, אלא הפלוגתא היא לאיזה מהם יש דין שער, שצריך שמירה⁷⁷ (ונפק"מ גם לענין ביאת מקדש ולענין מזוזה). ולכן מדייק "שבעה שערים היו בעזרה" (אף שממשיך ומונה אותם, וא"כ, מנינא⁷⁸ למה⁷⁹), שרק להם יש דין שער, וגם, שכולם מציאות אחת⁸⁰, ואם חסר במספרם, לא חל עליהם דין שער —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ח ע' 212 ואילך.

ט. הביאור בדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה: (א) "מצות עשה לעשות בית לה". . שנאמר⁸¹ ועשו לי מקדש⁸², אף שקאי במשכן, ולא כבהלכות מלכים⁸³: "שלש מצות נצטוו ישראל.. לבנות בית הבחירה, שנאמר⁸⁴ לשכנו תדרשו ובאת שמה", (ב) אריכות הדברים בנוגע למשכן שילה, נוב וגבעון, ומספר השנים שעמדו⁸⁵, אף שלכאורה הרי זה רק דברי ימי ישראל, ולא נוגע להלכה,

— שחיוב בנין ביהמ"ק מתחיל מיד לאחר מינוי מלך ומחיית עמלק, ולכן ה' חיוב זה בכל הזמנים — החל מהמשכן⁸⁶ (כולל —

(77) ועד"ז ברמב"ם (אף שפוסק שכל הדי' שערים יש להם דין שער שצריך שמירה) — שבפ"ח שם מעתיק לשון המשנה "על חמשה שער העזרה", כי שם מדבר בדין שמירה (שבזה יש חילוק בין חמשה שערים אלו לשער המוקד ושער הניצוץ שבהם הכהנים שומרים), משא"כ בפ"ה שם כתב "ושבעה שערים היו לה", כי שם מדבר בפרטי הבנין, ובנוגע לשערים — רוחב וגובה כו', ובה כ' ה' שוין (ע"פ מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א). (78) וכמדובר פעם בנוגע למשנה בפרקי אבות דיום הש"ק זה (רפ"ב): "הסתכל בשלשה דברים וכו'", דלכאורה, כיון שהתנא מפרט אותם, "עין רואה וכו'", מנינא למה לי (ראה גם ...).

ולהעיר, שאין מקום לשאלה זו בנוגע לרמב"ם, שדרכו בכל מקום לציין המספרים, כמו בהתחלת ספרו, שכותב מספר המצוות שבכל ספר, אף שמפרט אותן מיד לאחר"ז, וכן לפני כל ספר בפני עצמו וכו' — אם כדי לשלול נתינת מקום לטעות המעתיקים, ולאחר מ"ת (ולא מיד לאחר מלחמת עמלק).

שכאשר יראו שאינו מתאים למספר הכולל, אזי יתפסו שטעו בהעתקת הדברים (כפי שאכן אירע בפועל), או לתועלת הזכרון (ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 104. תו"מ — הדרנים על הרמב"ם ורש"י ע' קלו בשו"ג. ע' קפא הערה 82. ע' רמו הערה 10. ועוד). (79) ולהעיר, שמצינו שהקשו עד"ז למה נכתב הקס"ד שבגמרא, ומבואר בזה, שאע"פ שבמקום זה הופך הקס"ד, הרי זה נוגע במקום אחר כו'.

(80) ע"ד פירוש רש"י (בא יו"ד, כב. יב, טו. אמור כג, ח): "שבעת ימים", שטיינ"א של ימים".

(81) תרומה כה, ח.

(82) רפ"א.

(83) בתחלתו.

(84) פ' ראה יב, ה.

(85) ה' ביהב"ח שם ה"ב.

(86) אלא שכדי שיהי' באופן ד"מצווה ועושה" — נאמר הציווי "ועשו לי מקדש" רק לאחר מ"ת (ולא מיד לאחר מלחמת עמלק).

ולראות מה משמשת לשכה זו. וגם אם נאמר שמשנה זו נכתבה לאחר חורבן ביהמ"ק, הרי בודאי היו כו"כ שזכרו מה היתה משמשת, וא"כ, במקום לכתוב במשנה "שכחתי מה היתה משמשת", ה' לו לשאול ולברר הדבר?!

יד. והביאור בזה¹¹²:

ידוע¹¹³ שיש אצל בניי מארי תורה שתורתם אומנתם, ויש מארי עובדין טבין, שעיקר ענינם הוא קיום המצוות, אלא שגם הם חייבים בקביעת עתים לתורה, ועד"ז בנוגע לאלו שתורתם אומנתם, שגם אצלם צ"ל קיום מצוות מעשיות, כדאיתא בירושלמי¹¹⁴ בנוגע לרשב"י וחבריו שהפסיקו מלימוד התורה בשביל מצות סוכה ולולב, וכמשנ"ת פעם¹¹⁵ בדיוק הלשון "לעשות סוכה", שהפסיקו לא רק כדי לקיים מצות ישיבה בסוכה, אלא גם כדי לבנות (לעשות) הסוכה, שעסקו בעצמם בבניית הסוכה.

ועד"ז מצינו בנוגע לרבי חייא, שאף שהי' גדול בתורה, כמובן מזה שאמרו¹¹⁶ "כל מתניתא דלא תניא בי' ר' חייא ובי' ר' אושיעא משבשתא היא", מ"מ, התעסק בעצמו עם ענינים של מעשה בפועל, ועד להמסופר בגמרא¹¹⁷ שהוא בעצמו צד צביים, ועיבד עורותיהם, וכתב עליהם חמשה חומשי תורה, ולמדם לחמשה ינוקי, ונתן לכל אחד ספרו על מנת שילמדו לשאר הילדים (לכל-הפחות לעוד ארבעה ילדים), וכן עשה עם ששה סדרי משנה שלמדם ונתנם לששה ינוקי על מנת שילמדו לשאר הילדים, ועל זה אמרו: "כמה גדולים מעשי חייא" — שגדלה מעלתו יותר ממעלת ר' חנינא שאמר "דאם ח"ו נשתכחה תורה מישראל, מהדרנא לי' מפלפוליי", כיון שעיי"ז שהתעסק בלימוד וחינוך ילדי ישראל לעשותם מחנכים וכו', "עבדי דלא משתכחה תורה מישראל".

אמנם, יכולה להיות מציאות שישנו תנא ש"משנתו קב ונקי", ועד כדי כך שבו בחר רבי להיות התנא של מסכת מדות, היינו, שנמצא בביהמ"ק ויודע מקום הלשכות ושמותיהם אשר יקראו להם בלשון הקודש, ואעפ"כ יכול להיות אצלו מעמד ומצב ש"שכחתי¹¹⁸ מה היתה

(112) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש (116) חולין קמא, סע"א ואילך. (117) כתובות קג, סע"ב. וש"נ. וראה גם (113) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א). (118) נזכר גם שענין השכחה הוא בגלל (114) ברכות ושבת פ"א סה"ב. (115) ראה גם תו"מ חפ"ד ע' 91. וש"נ. (116) חסרונ דאור החכמה (בשייכות למשנ"ת ב"ינה של תורה" שבפירוש רש"י (לעיל

[ולעיר, שיש מפרשים¹⁰⁵ ש"זה המאמר על דאטפת וכו' לא אמרו בדרך חיוב לחייב שכך הוא ושכן יהי", אלא בא רק בתור הקדמה למ"ש במשנה שלאח"ז "מרבח בשר מרבה רמה וכו'". אבל אעפ"כ, כיון שמדובר אודות ב' משניות שונות (כפי שנחלקו גם בנוסח שקבע רבינו הזקן בסידור), הרי מובן שגם אם יש לזה שייכות למשנה שלאח"ז (כמו למשנה שלפנ"ז), צריך להיות בזה גם ענין בפ"ע].
וכפי שיתבאר לקמן.

יג. בנוגע להערות אאמו"ר — יש הערה על המשנה במסכת מדות¹⁰⁶ ר' אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן, ושרפו את כסותו", ומבאר אאמו"ר¹⁰⁷ ש"ראב"י הוא בחי גבורות", וממשיך, ש"מפני שראב"י בחינתו הוא גבורות ודינים. . . לכן מצינו בראב"י שכחה, והוא מה שאיתא במס' מדות פ"ב מ"ה בהד' לשכות שהיו בהד' מקצועות דעזרת נשים בהלשכה הרביעית שהיתה מערבית דרומית, אמר ראב"י שכחתי מה היתה משמשת, אבא שאול אומר, שם היו נותנין יין ושמן היא היתה נקראת לשכת בית שמנים. ובפ"ה מ"ד בהו' לשכות שהיו בעזרה. . . בהלשכה הרביעית הנקראת לשכת העץ, אמר ראב"י שכחתי מה היתה משמשת, אבא שאול אומר, לשכת כהן גדול היתה (והוא לשכת פרהרין האמור בריש יומא) — כיון שענין השכחה שייך לבחי' הגבורות; ומבאר גם מה שהשכחה היתה בנוגע ללשכת בית שמנים ולשכת כהן גדול (לשכת פרהרין) דוקא.

אך עדיין צריך להבין:

מהי ההוראה מזה בעבודת ה'?

וגם למה צריך לספר בכלל שראב"י שכח למה היתה משמשת — בה בשעה ש"השוכח דבר אחד ממשנתו כו'" (גם אם אין זה במזיד כו') הרי זה היפך השבח¹⁰⁸, ובפרט בנוגע לראב"י ש"משנת ראב"י קב ונקי"¹⁰⁹, ו"מאן תנא מדות ראב"י היא"¹¹⁰, ואעפ"כ אמר "שכחתי מה היתה משמשת"?!

ובכלל אינו מובן איך יתכן שראב"י שכח מה היתה משמשת — הרי בזמנו ה' ביהמ"ק קיים (כמובן מזה שאמר "פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו")¹¹¹, וא"כ, ה' יכול לגשת לביהמ"ק

משכן הגלגל⁸⁷), וכן בשילה, נוב וגבעון, שגם בהם ה' ע"ד ג' מצוות הנ"ל, אלא שכל שניתוסף במנוחה שע"י מחיית עמלק ("בהניח גו' מכל אויבין"⁸⁸), ניתוסף יותר בקביעות דביהמ"ק באופן של בית. והנפק"מ לפועל, בדין עשיית בית תבנית כו', שאסור לעשות גם כתבניתם — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלק"ש חט"ז ע' 298 ואילך.

(וסיים:) ויה"ר שהלימוד בענינים אלו יהי' ע"ד שמצינו בנוגע לאמירת סדר קרבן פסח בערב פסח "שתעלה קריאתו במקום הקרבתו"⁸⁹, ועד לאופן ש"עשו אותם" בפועל — שיכנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל, בקרוב ממש.

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ציון במשפט תפדה וגו'.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁹⁰ "יוסף עליכם ככם אלף פעמים", "מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם, אלא אמרו לו, משה, אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר הבטיח הקב"ה את אברהם אשר אם יוכל איש למנות וגו'⁹¹, אמר להם, זו משלי, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם"⁹².

— אומרים לו אמנם שיש בתורה ענינים ע"ד הסוד, הדרוש והרמז, וגם ענינים אלו שייכים אליו (לבן חמש למקרא), דכיון ש"תורה צוה לנו משה מורשה גו'" (ברכה לג, ד), הרי הוא יורש את כל התורה, פרד"ס שבתורה נוכחבואר בהל' ת"ת לרבינו הזקן (פ"א ה"ד) ש"כל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע", ועד ש"צריך לבוא בגלגול עד שישגי וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה, הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות וכו'", והרי ענין הירושא הוא לא רק כשנעשה בר מצוה, אלא תיכף משנולד, ועאכ"כ לאחר ששכנס בביתו של אברהם אבינו (ועד"ז בנוגע לאשה ש"כמאן דמהילא דמיא" (ע"ז כז, א)), שאז היא תחילת כניסת נפש הקדושה (שו"ע אדה"ז אור"ח (מהדו"ב) סוס"ד), אבל לכל לראש מתחילים ללמוד

(87) שהי' קודם שכבשו וחלקו, ולכן אף שכבר "באתם גו'" (פ' ראה יב, ט) — עדיין נמשך אופן דחיוב ד"לפי שעה" (לשון הרמב"ם שם) דמדבר (שלא נתיישבו עדיין), אבל חיוב זה ישנו (ע"פ מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א).

(88) ס"פ תצא.

(89) ראה גם לעיל ריש ע' 56. וש"נ.

(90) פרשתנו א, יא.

(91) לך לך יג, טז.

(92) ולעיר, שכבר נדפס ביאור בזה בלקו"ש השבועי (נדפס לאח"ז בלק"ש ח"ט ע' 24 ואילך), אבל הביאור שם הוא ע"פ חסידות, וגם מה שניתוסף שם בנוגע לפשוטו של מקרא, אין זה באופן המובן לבן חמש למקרא (אלא כמו ה"נפלאות" שבפירוש רש"י); אך לכל לראש צ"ל הביאור בפשטות באופן המובן לבן חמש למקרא.

ע"ב.

(105) תויר"ט.

(109) יבמות מט, ב. וש"נ.

(106) פ"א מ"ב.

(110) יומא טז, א.

(107) תורת לוי"צ ע' רפב ואילך.

(111) ראה גם לעיל ע' 86. וש"נ.

(108) אבות פ"ג מ"ח. מנחות צט, ריש

— שע"פ פש"מ אין מקום לשאלה שבמדרש, שברכת הקב"ה היא ללא קצבה, ואילו משה רבינו אומר אלף פעמים, כיון שגם ברכת הקב"ה אינה באופן של בלי גבול ממש, אלא מספר גדול ביותר שקשה לספור, ולכן אין מקום כ"כ לקושיא על ברכת משה, כי גם "אלף פעמים" (שכולל גם הרבה יותר מאלף) ביחס למספר ששים ריבוא בני"י (מלבד נשים וטף) הוא מספר גדול ביותר.

ורק בגלל שמשה רבינו הוסיף "ויברך אתכם כאשר דבר לכם", שלכאורה אינו מובן: "מהו שוב כו", בהכרח לומר שבנ"י טענו על זה ש"אתה נותן קצבה לברכתנו". ועל זה אמר להם משה: "זו משלי, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם"⁹³.

וה"ינה של תורה": תורת האריז"ל⁹⁴ שמשה בגמטריא א"ל שד"י, ובמילוי האותיות עם הכולל יעלו בגימטריא אלף, והיא האלף של בינה, וכיון שכחו של משה ה' עד אימא, לכן בירכם באלף פעמים, אבל מכאן ואילך "ויברך אתכם כאשר דבר לכם", מבחי' החכמה; וההתאמה עם פש"מ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 15 ואילך.

יב. בנוגע לביאור משנה בפרקי אבות לפי ה"יש נוהגין כך כל שבתות הקיץ"⁹⁵, יש לבאר המשנה⁹⁶ "אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה, על דאטפת אטפון, וסוף מטיפין יטופון" — דלכאורה אינו מובן:

(א) ידוע מ"ש בגמרא⁹⁷ שמסכת אבות היא "מילי דחסידותא", ומזה מובן, שגם כשרואים במסכת אבות ענינים שהם לכאורה דינים פשוטים, יש למצוא בזה ענין שמחדש התנא בנוגע לאופן ההנהגה מצד "מילי

עמו פשוטו של מקרא, ועד שיש ענינים שרש"י אומר עליהם "לא ידעתי" (נסמן בלקו"ש ח"ה בתחלתו), שאין לו ביאור על זה בפשוטו של מקרא. ואין הכוונה שבגלל שאין עליהם ביאור בפש"מ לכן צריך לעזוב אותם, אלא צריך ללמדם באופן ד"לא ידעתי", וכמו במצוות דחוקים, שמקיימם אע"פ שאין לו הסברה עליהם.

(93) וכפי שמבין הבן חמש למקרא שיש חילוק בין ברכת משה (משלו) לברכתו של הקב"ה — שהרי כבר למד שהקב"ה אמר

דחסידותא". ובנדו"ד, תוכן הענין ד"על דאטפת אטפון" הוא הענין ש"במדה שאדם מודד בה מודדין לו"⁹⁸, "מדה כנגד מדה"⁹⁹, שזהו מאמר רז"ל שנמצא כבר בכו"כ מקומות, ומהו החידוש שבמשנה זו כפי שהענין הוא מצד "מילי דחסידותא"?

(ב) מהו הדיוק "אף הוא ראה גולגולת וכו'" — בה בשעה שגם בלאה"כ (גם אן לא ה' רואה מאורע זה) הרי זה דבר פשוט שישנו הענין ד"מדה כנגד מדה", וכמפורש בקרא¹⁰⁰ "כי בדבר אשר זדו עליהם"?

(ג) בשביל לומר תוכן הענין ד"מדה כנגד מדה" — די לומר "על דאטפת אטפון", ולמה הוצרך להוסיף "וסוף מטיפין יטופון"? ובפרט שהענין ד"סוף מטיפין יטופון" אינו דבר ברור ומוחלט, כי:

הענין ד"מדה כנגד מדה" הוא רק "במדה שאדם מודד", היינו, כאשר האדם עושה זאת מדעת עצמו,

[ואף שרבינו הזקן מבאר באגה"ק¹⁰¹ ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום", ולכן אמרו¹⁰² "כל הכועס כאילו עובד ע"ז", "כי אילו ה' מאמין שמאת ה' היתה זאת לו, לא ה' בכעס כלל" — הרי בנוגע אליו, כיון שעשה זאת מצד רוע בחירתו, לכן מגיע לו עונש על זה],

אבל כאשר שליח ב"ד עושה זאת ע"פ הוראת הב"ד — אם בענין של מלקות, "קטלא פלגא", או בענין שהוא "קטלא כולה"¹⁰³ (ע"ד מ"ש¹⁰⁴ "יד העדים תהי' בו בראשונה"), אזי לא שייך לומר ח"ו "במדה שאדם מודד בה מודדין לו", כיון שלא עשה זאת על דעת עצמו, אלא ע"פ הוראת ב"ד.

ובכן: בשלמא בנוגע להלל ש"ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה, על דאטפת אטפון", יש לומר, שראה ברוח הקודש, או ע"פ הסימנים שצפה על פני המים וכו', שהפעולה "דאטפת" לא היתה בתור שליח ב"ד, אלא על דעת עצמו, ולכן קיבל עונש במדה כנגד מדה; אבל איך אפשר לומר "וסוף מטיפין יטופון" בתור כלל תמידי — הרי יתכן ש"מטיפין" לא עשו זאת מדעת עצמם, אלא בתור שלוחי ב"ד?!

(98) סוטה ח, ב ואילך. (102) נסמן בלקו"ש ח"ט ע' 20 הערה 33.

(99) סנהדרין ז, סע"א. ועוד. (103) ב"ק סה, א. ועוד.

(100) יתרו יח, יא. וראה סוטה יא, א. (104) פ' שופטים יז, ז.

(98) סוטה ח, ב ואילך. (99) סנהדרין ז, סע"א. ועוד.

(100) יתרו יח, יא. וראה סוטה יא, א. (101) רסכ"ה.